

Inhoud

	Inleiding	17
1	Geïntegreerde Cognitieve Gedragstherapie. Uitgangspunten en contouren	21
	<i>Erik ten Broeke, Marc Verbraak, Steven Meijer & Kees Korrelboom</i>	
1.1	Inleiding	21
1.2	Ontwikkeling en aanpassing vanuit een evolutionair perspectief	22
1.3	Klassieke conditionering	23
1.4	Operante conditionering	26
1.5	Cognitie en emotie	29
1.6	Psychotherapie in het algemeen en cognitieve gedragstherapie in het bijzonder	34
1.7	Drie niveaus in het gedragstherapeutisch proces	36
1.7.1	Niveau 1: het therapeutisch aangrijpingspunt	36
1.7.2	Niveau 2: de therapeutische context	37
1.7.3	Niveau 3: het therapeutisch systeem	38
1.8	Drie fasen in het gedragstherapeutisch proces	39
1.8.1	Fase 1: casusconceptualisatie en behandelplan	39
1.8.2	Fase 2: interventies	51
1.8.3	Fase 3: afsluiting	52
1.9	Conclusies en revisie	53
2	Empirisch ondersteunde psychologische behandelingen. Theorie, onderzoeksgegevens en praktijktoepassingen	55
	<i>Ger P.J. Keijsers & Marc Verbraak</i>	
2.1	Inleiding	55
2.2	EST's: stand van zaken	56
2.2.1	Evidence-based zorg	61
2.2.2	Als EST's ontbreken	63
2.2.3	Aarzelingen bij therapeuten	64
2.3	Werkingsmechanisme	67
2.3.1	Werkingsmechanisme van behandeltechnieken	67
2.3.2	Rol van patiëntfactoren	71
2.3.3	Rol van de kwaliteit van de therapeutische relatie	72
2.4	Adviezen voor de praktijk	77

3	GCGt en gegeneraliseerde-angststoornis	79
	<i>Erik Stolk, Colin van der Heiden & Erik ten Broeke</i>	
3.1	Inleiding	79
3.2	GAS: wat is het en hoe vaak komt het voor?	80
3.3	Behandeling van GAS: een overzicht	81
3.4	Metacognitieve therapie bij GAS: theorie en behandeling	82
	3.4.1 Theorie	82
	3.4.2 Behandeling	87
3.5	Een gevalsbeschrijving	90
	3.5.1 Aanmeldingsgegevens	90
	3.5.2 Behandeling	91
4	GCGt en sociale-angststoornis (sociale fobie)	123
	<i>Esther Allart, Marisol Voncken & Steven Meijer</i>	
4.1	Inleiding	123
4.2	Cognitieve modellen van de sociale-angststoornis	124
	4.2.1 Angst voor afwijzing	124
	4.2.2 Zelfgerichte aandacht	125
	4.2.3 Veiligheidsgedrag	129
4.3	Evidence-based behandeling van de sociale-angststoornis	132
4.4	Protocollaire behandeling van sociale angst in Nederland	133
4.5	Casus Eva	141
	4.5.1 Informatie uit intake	141
	4.5.2 Behandeling	142
5	GCGt en paniekstoornis met agorafobie	175
	<i>Machteld Gijssen, Steven Meijer & Erik ten Broeke</i>	
5.1	Wat is paniekstoornis?	175
5.2	Psychologische theorievorming met betrekking tot paniekstoornis	176
5.3	De stand van zaken met betrekking tot effectief gebleken behandelingen van paniekstoornis	183
5.4	De protocollaire behandeling van paniekstoornis	183
5.5	Casus Noortje	186
	5.5.1 Aanmeldingsgegevens	186
	5.5.2 Classificatie volgens DSM-5	187
	5.5.3 Taxatie in termen van functie- en betekenisanalyses	187
	5.5.4 Behandelplan	196
5.6	Verloop van de behandeling	199
	5.6.1 Psycho-educatie (sessie 1-2)	199
	5.6.2 Uitdagen van de ADU en voorbereiden flashforward-verzwakking (sessie 3)	200
	5.6.3 Het desensitiseren van het rampscenario (flashforward) (sessie 4)	200
	5.6.4 Het desensitiseren van herinneringen (sessie 5-6)	202

5.6.5	Interoceptieve exposure binnen en buiten de sessie (sessie 7-9)	204
5.6.6	Exposure in vivo (sessie 10-13)	205
5.6.7	Onzekerheid verdragen (sessie 14)	210
5.6.8	Behandelresultaat	211
5.7	Beschouwing	211
6	GCGt en obsessieve-compulsieve stoornis	215
	<i>Marc Verbraak & Erik ten Broeke</i>	
6.1	Inleiding: dwanggedachten en dwanghandelingen (obsessies en compulsies)	215
6.2	Diagnose: OCS	218
6.3	Etiologie	226
6.4	Behandelingen en wetenschappelijke evidentie	236
6.5	Behandelprotocol voor OCS op basis van ERP	243
6.6	Tot besluit	252
7	GCGt en specifieke fobieën	255
	<i>Ad de Jongh, Kees Korrelboom & Erik ten Broeke</i>	
7.1	Inleiding	255
7.1.1	Diagnostiek	255
7.1.2	Prevalentie	256
7.1.3	Etiologie van specifieke fobieën	256
7.1.4	Ernst van de klachten	260
7.1.5	De dynamiek van fobische klachten	261
7.2	Behandeling	264
7.3	Casus Corrie	268
7.3.1	Aanmeldingsgegevens	268
7.3.2	Complicaties tijdens de behandeling	285
7.4	Tot slot	289
8	GCGt en somatisch-symptoomstoornissen	291
	<i>Yanda van Rood, Moniek ter Kuile, Myriam Vink & Erik ten Broeke</i>	
8.1	Inleiding	291
8.2	Casus Ria, deel 1: protocollaire groepsbehandeling	296
8.2.1	De protocollaire groepsbehandeling	296
8.2.2	De behandeling van Ria	297
8.2.3	Bespreking behandeling	301
8.2.4	Postscript	302
8.3	Casus Ria, deel 2: anamnese en behandeling ggz-instelling	303
8.3.1	Anamnese	303
8.3.2	Behandelplan	309
8.3.3	De behandeling	313
8.3.4	Bespreking van de behandeling	315

9	GCGt en psychosen	317
	<i>Mark van der Gaag & Kees Korrelboom</i>	
9.1	Inleiding	317
9.2	De fenomenologie van psychotische stoornissen	318
	9.2.1 Hallucinaties	318
	9.2.2 Wanen	320
9.3	Het neurocognitieve model van de psychose	321
9.4	Standaardbehandeling	323
9.5	Casus Robbie	326
	9.5.1 Patiënt, achtergronden en probleemomschrijving	326
	9.5.2 Behandeldoelen	327
	9.5.3 Verdere uitwerking van het behandelplan	334
9.6	Het verloop van de behandeling	339
9.7	Complicaties tijdens de behandeling	343
9.8	Tot slot	352
10	GCGt en burn-out	355
	<i>Máasja Verbraak-Ekelschot, Marc Verbraak & Erik ten Broeke</i>	
10.1	Inleiding	355
10.2	Wat is burn-out?	355
10.3	Diagnostische criteria voor burn-out	359
10.4	Differentiële diagnostiek	361
10.5	Behandeling van burn-out	363
10.6	Casus Mariken	365
10.7	Tot slot	386
11	GCGt en depressieve stoornis	387
	<i>Dorine Sanders, Maarten van Dijk & Erik ten Broeke</i>	
11.1	Inleiding	387
11.2	Diagnostiek van depressie	389
11.3	De behandeling van depressie: de wetenschappelijke stand van zaken	391
	11.3.1 Toch differentiële effectiviteit?	392
	11.3.2 Resumé	393
11.4	CGt-modellen en depressie	396
	11.4.1 Het cognitieve model van depressie	401
	11.4.2 Protocollaire CGt bij depressie	402
11.5	Casus Fleur	405
	11.5.1 DSM-5-classificatie	406
	11.5.2 Hulpvraag	406
	11.5.3 Taxatie in termen van FABA	407
	11.5.4 Verloop van de behandeling	418
11.6	Beschouwing	424

12	GCGt en (complexe) posttraumatische-stressstoornis (C-PTSS)	425
	<i>Matty Geurink, Hans-Jaap Oppenheim & Erik ten Broeke</i>	
12.1	Inleiding	425
12.2	'Complexe' of ernstige PTSS	426
12.3	Dissociatie bij PTSS en dissociatieve stoornissen	428
12.4	Eerstekeuzebehandeling van PTSS	429
	12.4.1 Imaginaire exposure (IE)	430
	12.4.2 Cognitieve therapie (CT)	430
	12.4.3 Eye movement desensitization and reprocessing (EMDR)	431
12.5	Conceptualisatie en interventies bij affectregulatieproblemen, (zelf)destructief gedrag, dissociatie, interpersoonlijke problemen en disfunctionele opvattingen	439
	12.5.1 Affectregulatieproblemen	439
	12.5.2 (Zelf)destructief gedrag	442
	12.5.3 Dissociatie, interpersoonlijke problemen en disfunctionele opvattingen	442
12.6	Casus Ana	446
	12.6.1 Klachten bij aanmelding in de ggz en eerste behandeling	447
	12.6.2 FACT-behandeling	449
12.7	Psychologische behandeling van Ana	453
	12.7.1 Oriënterend gesprek	453
	12.7.2 Periode 1: Verwerven van stabiliteit door het verminderen van herbelevingen, het vergroten van assertiviteit en verbetering van emotieregulatie	454
	12.7.3 Periode 2: Verwerven van een realistische kijk op zichzelf in heden en verleden	472
12.8	Beschouwing	475
13	GCGt en stoornissen in het gebruik van een middel: alcohol, cocaïne en cannabis	479
	<i>Wencke de Wildt, Maarten Merckx & Kees Korrelboom</i>	
13.1	Inleiding	479
13.2	Wat is verslaving?	479
	13.2.1 Kenmerken van de stoornis	479
	13.2.2 Voorkomen	481
	13.2.3 Etiologie en pathogenese	482
	13.2.4 Comorbiditeit	487
13.3	Evidence-based behandelingen van verslaving	488
	13.3.1 Effectiviteit	488
	13.3.2 Motiverende gespreksvoering (MGV)	489
	13.3.3 Evidence-based CGt-standaardbehandeling	491
	13.3.4 De behandeling van comorbiditeit	494

13.4	Casus Willy	497
13.4.1	Introductie van de patiënt en het behandelplan	497
13.4.2	Het verloop van de behandeling: ambulante detoxificatie	499
13.4.3	Het verloop van de behandeling: ambulante CGt	499
13.4.4	Complicaties tijdens de behandeling	510
13.5	Tot slot	519
14	GCGt en ziekteangststoornis	521
	<i>Anja Greeven & Kees Korrelboom</i>	
14.1	Inleiding	521
14.2	Diagnostiek somatisch-symptoomstoornis en ziekteangststoornis	522
14.3	Het cognitief-gedragstherapeutische model van ziekteangststoornis	524
14.4	De behandeling van ziekteangst	529
14.4.1	De therapeutische relatie bij de behandeling van ziekteangst	529
14.4.2	De opbouw van en de gang van zaken tijdens de behandeling	530
14.4.3	Veelvoorkomende complicaties	534
14.5	Casus Vanessa	536
15	GCGt en ongewenste gewoonten. Trichotillomanie en excoriatiestoornis	547
	<i>Ger P.J. Keijsers, Leila van Heijningen, Kees Hoogduin & Marc Verbraak</i>	
15.1	Inleiding	547
15.2	Diagnostische criteria en kenmerkende pathologie	547
15.3	Etiologische factoren	549
15.4	Behandelonderzoek	551
15.5	Behandeling: cognitieve gedragstherapie gebaseerd op zelfcontroleprocedures	553
15.5.1	Moeite om niet met het gewoontegedrag te beginnen	553
15.5.2	Niet onmiddellijk in de gaten hebben dat gewoontegedrag wordt uitgevoerd	555
15.5.3	Enkele vaste situaties – allerlei situaties	556
15.5.4	Moeite om te stoppen met het gewoontegedrag	560
15.6	Terugvalpreventie	572
16	GCGt en schematherapie bij borderline-persoonlijkeitsstoornis	575
	<i>Michiel van Vreeswijk, Jenny Broersen & Steven Meijer</i>	
16.1	Inleiding	575
16.2	De persoonlijkheidsstoornis	576
16.2.1	Classificeren van een persoonlijkheidsstoornis volgens de DSM-5	576
16.2.2	Theorievorming rondom persoonlijkheidsstoornissen: stand van zaken	579
16.2.3	Behandeling van persoonlijkheidsstoornissen: stand van zaken	579

16.3	Schematherapie: wat is het?	580
16.3.1	Het schematherapiemodel	580
16.3.2	Het doel van schematherapie	583
16.3.3	Interventies binnen schematherapie	583
16.3.4	Onderzoeksbevindingen en effectiviteit van ST	587
16.3.5	Toepassing van schematherapieprotocollen	588
16.4	Casus Veronique	589
16.4.1	Probleeminventarisatie	589
16.4.2	Proefbehandeling ten behoeve van diagnostiek, analyses en vervolg	590
16.4.3	Functie- en betekenisanalyses	594
16.4.4	Behandelplan	597
16.4.5	Verloop van de behandeling	601
16.4.6	Terugblik op de complicaties van de behandeling	609
16.5	Nawoord	612
17	GCGt en chronische en acute suïcidaliteit	615
	<i>Agaath Koudstaal, Ad Kerkhof & Steven Meijer</i>	
17.1	Inleiding	615
17.2	Wat is suïcidaliteit?	615
17.3	Hoe vaak komt het voor?	617
17.4	Ontstaan van suïcidaal gedrag	617
17.4.1	Premotivationale fase	619
17.4.2	Motivationale fase	623
17.4.3	Intentionele fase	627
17.5	Fasering	635
17.6	Algemene uitgangspunten bij diagnostiek en behandeling van suïcidaal gedrag	636
17.6.1	Contact	636
17.6.2	Betrekken van naasten	636
17.6.3	Veiligheid en continuïteit van zorg	637
17.7	Specifieke principes bij de diagnostiek	637
17.8	Specifieke uitgangspunten bij de behandeling	638
17.9	Vervolg casus Victor: taxatie en behandeling	639
17.10	Vervolg casus Nina	642
17.10.1	Taxatie suïcidaliteit	646
17.10.2	Beschrijvende diagnose/structuurdiagnose	648
17.10.3	Behandeling	649
17.10.4	Laatste fase van de therapie	657
17.11	Nawoord	658

18	GCGt: hechting en problemen in de behandelrelatie	661
	<i>Agaath Koudstaal, Steven Meijer, Kirsten Hauber & Marc Verbraak</i>	
18.1	Inleiding	661
18.2	Hechting en het vragen om hulp bij het oplossen van problemen	663
18.3	Gehechtheidstheorie en kernbegrippen	668
	18.3.1 Ontstaan van gehechtheidsrepresentaties	668
	18.3.2 Gehechtheidsstijlen: het autonomiecontinuüm	670
	18.3.3 Flexibiliteit van gehechtheidsstijlen	672
18.4	Gehechtheidsstijlen en de behandelrelatie of therapeutische alliantie	673
	18.4.1 Autonome (veilige) gehechtheidsstijl in de behandelrelatie	673
	18.4.2 Gereserveerde gehechtheidsstijl in de behandelrelatie	674
	18.4.3 Gepreoccupeerde gehechtheidsstijl in de behandelrelatie	675
	18.4.4 Staat van desorganisatie in de behandelrelatie	676
18.5	Taxatie	678
18.6	Casuïstische uitwerking van de taxatie van de gehechtheidsstijl	685
	18.6.1 Casus Marianne: gepreoccupeerde gehechtheidsstijl	686
	18.6.2 Casus Herman: gereserveerde gehechtheidsstijl	693
18.7	Slot	698
19	Behandelen vanuit een transdiagnostisch perspectief	701
	<i>Kees Korrelboom</i>	
19.1	Inleiding	701
19.2	Wat is een diagnose in de ggz?	701
19.3	Bestaande transdiagnostische factoren op het niveau van het therapeutisch aangrijpingspunt	704
19.4	Bestaande transdiagnostische factoren op het niveau van de therapeutische context	708
19.5	Bestaande transdiagnostische factoren op het niveau van het therapeutisch systeem	711
19.6	Recente transdiagnostische ontwikkelingen	712
	19.6.1 Nieuwe transdiagnostische behandelinhoudelijke interventies	713
	19.6.2 Transdiagnostische procedures voor cognitive bias modification (CBM)	715
	19.6.3 Veerkrachtbevorderende transdiagnostische interventies	717
19.7	Een transdiagnostisch netwerkmodel voor psychopathologie	718
19.8	Conclusies	720
	Noten	723
	Bibliografie	729
	Namenregister	789
	Zakenregister	797
	Over de auteurs	811